

Konsekvensutredning avseende förslag till föreskrifter om

- ämnesplan för ämnet lås- och passerteknik i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå,
- ändring i Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2010:43) om kurser för hantverksprogrammet,
- ändring i Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2010:45) om kurser för industritekniska programmet, och
- ändring i Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2012:4) om vilka yrkeskunskaper som krävs för att undervisa i ett yrkesämne

Innehållet i konsekvensutredningen utgår från 6–8 §§ i förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning.

Sammanfattning

Skolverket har gjort denna konsekvensutredning med anledning av förslag till ett antal olika ändringar i myndighetens föreskrifter. Skolverket föreslår att utbildningen till låssmed i gymnasieskolan, som idag genomförs inom inriktningen övriga hantverk på hantverksprogrammet, flyttas och istället blir en möjlig yrkesutgång på industritekniska programmet. Förslaget innebär att programstrukturerna för hantverksprogrammet och industritekniska programmet ändras och att ett nytt ämne tas fram för att möjliggöra en ny yrkesutgång till låssmed på industritekniska programmet.

Med anledning av förslaget till ett nytt ämne föreslår Skolverket dessutom ändringar i bilaga 1 till Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2012:4) om vilka yrkeskunskaper som krävs för att undervisa i ett yrkesämne. Eftersom Skolverket tidigare har beslutat att upphäva två ämnen inom vård- och omsorgsprogrammet föreslås också ändringar i bilaga 2 till samma föreskrifter. I bilaga 2 anges vilka yrkesämnena i gymnasieskolan som motsvarar yrkesämnena i gymnasieskolan.

Bakgrund

Utbildning till låssmed

Utbildning till låssmed har funnits i gymnasieskolan sedan 1994, då som ett specialutformat program inom industriprogrammet. I samband med gymnasiereformen 2011 övergick utbildningen till hantverksprogrammet. Skolverket beslutade då, med stöd av 4 kap. 2 § gymnasieförordningen (2010:2039), att förlägga utbildningen till

låsmed inom den nationella inriktningen övriga hantverk på hantverksprogrammet, yrkesutgång låsmed. Skolverket ger exempel på möjliga yrkesutgångar för varje yrkesprogram inom gymnasieskolan. De visar vilka kurser som branscherna anser att eleverna bör läsa för ett visst yrke. Innehållet i yrkesutgångarna begränsas dock av respektive programs examensmål och av vilka kurser som ingår i programstrukturen.

Enligt Sveriges Låsmeders Riksorganisation (SLR) är en förklaring till programbytet 2011, att branschen kom in sent i reformarbetet, först efter att ämnesplaner och programstruktur för industritekniska programmet hade tagits fram. Låsmedbranschen bedömde då att utbildning till låsmed skulle kunna genomföras inom ramen för hantverksprogrammet.

Idag ser branschen ett ökat behov av låsmeder på arbetsmarknaden samt ett behov av att stärka utbildningen innehållsmässigt och med en tydligare anpassning till arbetslivets behov. Detta bedöms bäst göras inom det industritekniska programmet. SLR har därför, tillsammans med Industriarbetsgivarna, lämnat ett förslag till Skolverket att utbildningen till låsmed blir en möjlig yrkesutgång på det industritekniska programmet. Låsmedsbranschen företräds dessutom på arbetsmarknaden av Industrifacket Metall (IF Metall) och Industriarbetsgivarna och utbildningen har därför enligt branschen en naturlig hemvist inom det industritekniska området.

Behörighetsföreskrifterna

I förordningen (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och förskollärare (behörighetsförordningen) anges att en lärare i gymnasieskolan eller gymnasiesärskolan endast är behörig att undervisa i det eller de yrkesämnen för vilka lärarens yrkeskunskaper är relevanta. I behörighetsförordningen bemyndigas Skolverket att meddela föreskrifter om vilka yrkeskunskaper som krävs för att de ska vara relevanta för ett yrkesämne.

Skolverket har med stöd av bemyndigandet beslutat om Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2012:4) om vilka yrkeskunskaper som krävs för att undervisa i ett yrkesämne (behörighetsföreskrifterna). I bilaga 1 finns bestämmelser om vad som krävs för att en lärares yrkeskunskaper ska vara relevanta för ett yrkesämne i gymnasieskolan. Relevanta yrkeskunskaper för ett yrkesämne i gymnasiesärskolan är de som regleras i bilaga 1 för motsvarande yrkesämnen i gymnasieskolan. Vilka yrkesämnen i gymnasiesärskolan som motsvarar yrkesämnen i gymnasieskolan framgår av bilaga 2.

Med anledning av att Skolverket föreslår ett nytt yrkesämne föreslår myndigheten även ändringar i bilaga 1 till Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2012:4) om vilka yrkeskunskaper som krävs för att undervisa i ett yrkesämne. Skolverket har i mars 2020 beslutat om att vissa yrkesämnen inom vård och omsorg ska upphöra att gälla vid utgången av juni 2021 och vid samma tillfälle beslutat om nya yrkesämnen inom vård och omsorg. Samtidigt ändrades bilaga 1 på så sätt att det anges vilka yrkeskunskaper som krävs för att undervisa i de nya yrkesämnena samt att de ämnen som upphävs utgår efter utgången av juni 2021. I denna remiss föreslår Skolverket följändringar i bilaga 2 till föreskrifterna för två ämnen i gymnasiesärskolan.

A Allmänt

Det som framgår av punkterna nedan utgår från 6 § förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning.

1. Beskrivning av problemet och vad Skolverket vill uppnå

Utbildning till låssmed

Skolverket föreslår att utbildningen till låssmed i gymnasieskolan, som idag genomförs inom inriktningen övriga hantverk på hantverksprogrammet, flyttas och i stället blir en möjlig yrkesutgång på industritekniska programmet. Skolverket vill genom att flytta utbildningen till låssmed till industritekniska programmet skapa förutsättningar för en innehållsmässigt bättre utbildning till låssmed som möter arbetslivets behov och stärker elevernas yrkesidentitet.

Dagens utbildning till låssmed

Idag utbildas låssmeder inom gymnasieskolans hantverksprogram, mot en yrkesutgång på inriktningen övriga hantverk, och inom den kommunala vuxenutbildningen. På hantverksprogrammet ingår, förutom de gymnasiegemensamma ämnena, programgemensamma kurser inom ämnena entreprenörskap, hantverk och hantverkskunskap. De inriktningsgemensamma ämnena består av ytterligare kurser i hantverk och hantverkskunskap. I yrkesutgången låssmed ingår tre kurser i hantverksteknik samt en kurs i ämnet larm- och säkerhetsteknik.

I gymnasieskolan anordnas utbildning till låssmed av tre skolhuvudmän, varav två enskilda huvudmän, på för närvarande fyra orter i landet. Under läsåret 2018/19 studerade 50 elever totalt vid yrkesutgången låssmed i gymnasieskolan, varav 39 inom ramen för gymnasial lärlingsutbildning. Av de 50 eleverna var 5 kvinnor. Ytterligare knappt 20 elever utbildades läsåret 2019/20 inom vuxenutbildningen.

Problembild

SLR har tillsammans med Industriarbetsgivarna framfört önskemål om att flytta tillbaka utbildningen till låssmed till industritekniska programmet.

Branschen har framfört att dagens utbildning har begränsningar när det gäller innehållet eftersom kurser inom verkstadsteknik saknas. Yrket som låssmed innehåller arbetsuppgifter som kräver kunskaper i tillverkning och installation av låssystem som ligger utanför det hantverksmässiga fältet. Hantverksämnet, som dagens låssmedselever till stor del läser i sin utbildning, bedöms som alltför brett och vagt eftersom det utbildar inom många hantverksområden. Examensmålet för industritekniska programmet och innehållet i inriktningen produkt- och maskinteknik skulle bättre kunna möta de krav som ställs i yrket. Att förlägga utbildningen till industritekniska programmet skulle därför, enligt branschen, placera yrket i en mer rättvisande kontext och öka tydligheten för eleverna om vad yrket innebär.

Slutligen pekar branschen på att behovet av låssmeder i arbetslivet är betydligt större än de cirka 70 personer per år som utbildas inom den gymnasiala yrkesutbildningen. Enligt SLR behöver antalet låssmeder ökas från dagens 1 000 yrkesverksamma till totalt 2 000, vilket innebär ett behov av ytterligare ca 200 nya låssmeder/år. Låssmedsyrket är ett litet yrke och ofta okänt för dagens elever. På hantverksprogrammet väljer eleverna sitt hantverksområde redan från år 1 vilket kräver målmedvetna elever. På industritekniska

programmet väljer eleverna däremot vanligtvis yrkesutgångar inför år två. Genom att flytta utbildningen dit finns möjlighet att presentera yrkesområdet för eleverna under det första året och därmed öka möjligheten att attrahera elever med intresse för mekanisk tillverkning till yrket.

Skolverket har samrått med SLR och diskuterat hur ett byte av program skulle kunna se ut. I samband med dessa samråd har de nationella programråden för hantverksprogrammet respektive industritekniska programmet hörts och båda programråden har tillstyrkt en programflytt. Skolverket har också hört det nationella programrådet för el- och energiprogrammet med anledning av att synpunkter framkommit på att utbildningen till låssmed eventuellt skulle kunna höra hemma på el- och energiprogrammet. Samtliga nationella programråd menar att industritekniska programmet lämpar sig bäst för utbildning till låssmed.

Skolverket bedömer att en flytt skulle stärka yrkets identitet och innehåll eftersom eleverna skulle få ett utbildningsinnehåll som bättre överensstämmer med behovet på arbetsmarknaden och därmed göra eleverna mer anställningsbara. Industritekniska programmets ämnen och kurser kan bättre tillgodose branschens behov. Skolverket ser också att förändringen skulle tydliggöra yrkesområdet för eleverna och bredda valmöjligheterna för eleverna på industritekniska programmet.

Industritekniska programmet och den nya yrkesutgången låssmed

Industritekniska programmet är ett yrkesprogram. Efter examen från programmet ska eleverna ha de kunskaper som behövs för att arbeta inom områden som processinriktad eller maskinell materialbearbetning och produktframställning, driftsäkerhet och underhåll samt svetsning och annan sammanfogning.

En yrkesutgång syftar till att ge eleverna en viss yrkeskompetens genom att läsa en viss kombination av kurser inom programfördjupningen. Skolverket ger exempel på ett antal möjliga yrkesutgångar för varje yrkesprogram i gymnasieskolan. Yrkesutgångarna är framtagna efter samråd med branschrepresentanter och de nationella programråden.

Idag ligger utbildningen till låssmed inom inriktningen övriga hantverk på hantverksprogrammet (yrkesutgång låssmed). Som en konsekvens av förslagen i denna konsekvensutredning kommer Skolverket enligt 4 kap. 2 § gymnasieförordningen att besluta om att utbildningen till låssmed inte ska få finnas inom inriktningen övriga hantverk på hantverksprogrammet.¹ För att elever som påbörjat sin utbildning till låssmed ska kunna slutföra sin utbildning kommer Skolverkets beslut att avse utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2021. Enligt förslaget kommer det efter den 30 juni 2021 istället vara möjligt att läsa utbildning till låssmed som en yrkesutgång inom det industritekniska programmet.

Förslag på en ny yrkesutgång till låssmed

Industritekniska programmet har fyra inriktningar. Den föreslagna yrkesutgången låssmed kommer enligt förslaget att ligga under inriktningen produkt- och maskinteknik.

Utbildningen till låssmed kommer enligt förslaget att innehålla 600 poäng gymnasiegemensamma ämnen, 400 poäng programgemensamma ämnen, 300 poäng

¹ Enligt 4 kap. 2 § gymnasieförordningen får Skolverket besluta om en utbildning ska få finnas inom den nationella inriktningen övriga hantverk.

inom inriktningen produkt- och maskinteknik, 200 poäng individuellt val, 100 poäng gymnasiearbete och 700 poäng inom programfördjupningen. Kurserna i programfördjupningen är de som utgör yrkesutgången. Resterande 200 poäng kan utnyttjas för kurser i exempelvis i specialidrott och behörighetsgivande kurser.

Förslag till ändringar i programmens programfördjupningar

Skolverkets förslag till programflytt för utbildningen till låssmed innebär ändringar i programfördjupningarna för både hantverksprogrammet och industritekniska programmet. Genom att yrkesutgången låssmed flyttas kommer utbildningen till låssmed till stora delar att få ett nytt innehåll. Förutom de gymnasiegemensamma ämnena, som är desamma som för hantverksprogrammet, ingår programgemensamma kurser inom ämnena industritekniska processer, människan i industrin, produktionskunskap och produktionsutrustning. I inriktningen produkt- och maskinteknik ingår tre kurser inom ämnena datorstyrd produktion, produktionsutrustning och produktutveckling. I yrkesutgången låssmed föreslås två programfördjupningskurser från ämnet larm- och säkerhetsteknik; larm- övervakning- och säkerhetssystem, 100 poäng, och passersystem, 100 poäng, samt det nya ämnet lås- och passerteknik som består av kurserna låsteknik, 200 poäng, och låsinstallation, 200 poäng. Dessutom kommer kursen praktisk ellära 100 poäng, från ämnet ellära, att ingå i yrkesutgången. Denna kurs finns redan inom programfördjupningen på industritekniska programmet.

Förslag till nytt ämne lås- och passerteknik

Förslaget till det nya ämnet lås- och passerteknik syftar till att ge branschspecifik kunskap om produkter med tillhörande utrustning och material, produktionsprocessen med kvalitetskontroll och bestämmelser samt färdigheter i nyckeltillverkning och installation av låssystem. Ämnet innehåller kurserna låssystem och låsinstallation och de omfattar vardera 200 poäng. Att kurserna i ämnet är förhållandevis stora beror på att de innehållsmässigt bygger på bredd snarare än fördjupning. En uppdelning i mindre kurser om 100 poäng skulle därför påverka helheten i kursen negativt. Ämnet lås- och passerteknik kommer att finnas i programfördjupningen och är tänkt att ersätta ämnet hantverksteknik i dagens utbildning till låssmed.

Behörighetsföreskrifterna

Bilaga 1

Med anledning av att Skolverket föreslår ett nytt ämne, lås- och passerteknik, föreslår myndigheten ändringar i bilaga 1 till Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2012:4) om vilka yrkeskunskaper som krävs för att undervisa i ett yrkesämne.

Bilaga 2

Behörig att undervisa i gymnasiesärskolans yrkesämnen är den som är behörig att undervisa i gymnasieskolans yrkesämnen, under förutsättning att lärarens yrkeskunskaper är relevanta. Samtliga yrkesämnen i gymnasiesärskolan har en motsvarighet i yrkesämnen i gymnasieskolan. Av bilaga 2 till Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2012:4) om vilka yrkeskunskaper som krävs för att undervisa i ett yrkesämne följer vilka yrkesämnen som motsvarar varandra i de båda skolformerna. Detta innebär att relevanta yrkeskunskaper för gymnasiesärskolans yrkesämnen är desamma som för motsvarande yrkesämnen i gymnasieskolan.

Skolverket beslutade den 11 mars 2020 om att ämnena medicin och vård och omsorg i gymnasieskolan ska upphöra att gälla vid utgången av juni 2021.² Vid samma tillfälle beslutade Skolverket bland annat om de nya ämnena anatomi och fysiologi, omvårdnad och social omsorg.³ Ämnena människokroppen och vård och omsorg i gymnasieskolan motsvaras enligt bilaga 2 av ämnena medicin respektive vård och omsorg i gymnasieskolan. När ämnena medicin och vård och omsorg i gymnasieskolan upphör att gälla kommer ämnena människokroppen och vård och omsorg i gymnasieskolan istället att få en motsvarighet i något eller några av något av de nya ämnena. Med anledning av detta föreslår Skolverket nya motsvarigheter för dessa ämnen. Skolverket föreslår därför ändringar av bilaga 2 som innebär följande:

- ämnet människokroppen i gymnasieskolan motsvarar det nya ämnet anatomi och fysiologi i gymnasieskolan
- ämnet vård och omsorg i gymnasieskolan motsvarar det nya ämnet omvårdnad i gymnasieskolan eller det nya ämnet social omsorg i gymnasieskolan.

Kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper

Särskild behörighet till utbildning som leder till yrkeslärarexamen har den som genom yrkeserfarenhet, högskoleutbildning eller annan eftergymnasial utbildning har tillägnat sig kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper. Universitets- och högskolerådet (UHR) får meddela närmare föreskrifter om vad som är kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper.⁴ Eftersom Skolverket föreslår det nya ämnet lås- och passerteknik och med det föreslår ändringar i Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2012:4) om vilka yrkeskunskaper som krävs för att undervisa i ett yrkesämne innebär det att UHR behöver ändra i sina motsvarande föreskrifter. Universitets- och högskolerådets föreskrifter (UHRFS 2013:4) om kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper för särskild behörighet till utbildning som leder till yrkeslärarexamen. Myndigheterna skickar ut respektive förslag till ändrade föreskrifter på remiss var för sig.⁵

Skolverket och UHR har enats om principer för hur föreskrifterna ska vara utformade

- Ett ämne bör inte vara bredare än att en lärare kan undervisa i hela ämnet.
- Myndigheternas föreskrifter ska utformas så att de är likalydande.
- Det som myndigheterna kan föreskriva om är yrkeskunskaper. I ämnesplanerna, som lärarna ska undervisa utifrån, ingår även andra mer generella kunskapsområden. Dessa kunskaper och förmågor får lärarna antas ha bland annat utifrån den grundläggande behörigheten för högskolestudier.

² Föreskrifter (SKOLFS 2020:46) om upphävande av Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2010:96) om ämnesplan för ämnet medicin i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och föreskrifter (SKOLFS 2020:49) om upphävande av Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2010:105) om ämnesplan för ämnet vård och omsorg i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.

³ Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2020:20) om ämnesplan för ämnet anatomi och fysiologi i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå, Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2020:24) om ämnesplan för ämnet omvårdnad i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2020:26) om ämnesplan för ämnet social omsorg i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.

⁴ Se 4 § förordningen (2010:2021) om tillträde till utbildning som leder till yrkeslärarexamen.

⁵ UHR:s remiss med dnr 4.1.2-00577-2020.

- Yrkeskunskaperna ska vara såväl erfarenhetsbaserade som teoretiska.⁶
- Med kvalificerade och relevanta yrkeskunskaper avser myndigheterna innehåll (vad man ska kunna), nivå (hur väl man ska kunna det) och aktualitet (att kunskapen är giltig i nutid). För att definiera vad som är nödvändig kunskap använder sig myndigheterna av Sveriges referensram för kvalifikationer, SeQF, nivå 5.⁷
- De kvalificerade och relevanta yrkeskunskaperna uttrycks i form av kunskapskriterier. Kunskapskriterierna ska ge en förutsägelse om vilka yrkeskunskaper som, tillsammans med yrkeslärarutbildningen eller lärarutbildningen⁸, ger optimala förutsättningar för att kunna undervisa i det aktuella ämnet.
- En viktig utgångspunkt för kunskapskriterierna är ämnesplanerna för de enskilda yrkesämnena i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan, eftersom det är ämnesplanerna som anger vad läraren kommer att undervisa i. Kunskapskriterierna utgår också från yrkeskunskaper förvärvade genom yrkesutövandet i arbetslivet och som anses nödvändiga som grund för att undervisa i ett yrkesämne.
- För att definiera vad som är nödvändiga kunskaper för att undervisa i ett yrkesämne använder sig myndigheterna av Sveriges referensram för kvalifikationer, SeQF. Ramverket innehåller åtta referensnivåer - från grundläggande nivå (nivå 1) till avancerad nivå (nivå 8). De åtta referensnivåerna uttrycks som resultat av lärande, som definieras som vad en person vet, förstår och kan göra när en lärandeprocess är avslutad, inte för hur lärandet uppnåtts. Myndigheterna har i framtagandet av kunskapskriterier utgått från principen att den som undervisar ska ha kunskaper som ligger minst en nivå över de kunskaper en elev förvärvat i gymnasieskolan. Gymnasieutbildning är inplacerat på nivå 4 i SeQF. Det innebär att den som vill undervisa i yrkesämnen i gymnasieskolan ska ha yrkeskunskaper motsvarande minst nivå 5 i SeQF.

2. Beskrivning av alternativa lösningar för det Skolverket vill uppnå och vilka effekterna blir om någon reglering inte kommer till stånd

Yrkesutgången låssmed

Alternativet att Skolverket avstår från att föreslå ett programbyte och låter yrkesutgången låssmed kvarstå inom hantverksprogrammet bedöms inte vara ett lämpligt alternativ. Även om enstaka verkstadstekniska ämnen skulle kunna läggas till i hantverksprogrammets programstruktur skulle den innehållsmässiga förstärkning som arbetslivet efterfrågar inte i tillräcklig grad tillgodoseas. Risker för kompetensbrist om regleringen inte kommer till stånd bedöms också vara överhängande. Dessutom skulle otydligheten för eleverna genom diskrepansen mellan facklig och utbildningsmässig hemvist bestå. Att låta yrkesutgången ligga inom el- och energiprogrammet istället för inom det industritekniska programmet har av branschen ansetts vara det mindre lämpliga alternativet.

⁶ Detta innebär att en person genom yrkesutövning anses kunna förvärva såväl erfarenhetsbaserade som teoretiska yrkeskunskaper. Det innebär däremot inte att en person som genom utbildning förvärvat teoretiska yrkeskunskaper också anses ha förvärvat erfarenhetsbaserade yrkeskunskaper.

⁷ För ett fåtal yrkesämnen inom vidareutbildningen i form av ett fjärde tekniskt år har SeQF nivå 6.

⁸ För behörighet enligt 2 kap. 25 § punkt 3 behörighetsförordningen krävs ej nödvändigtvis en yrkeslärarexamen.

Behörighetsföreskrifterna

Skolverket gör bedömningen att det även i det här fallet saknas alternativa lösningar. Eftersom myndigheten föreslår det nya ämnet lås- och passerteknik och sedan tidigare har beslutat om nya ämnen och upphävande av ämnen behöver myndigheten följdenligt föreslå ändringar i bilaga 1 och 2 till Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2012:4) om vilka yrkeskunskaper som krävs för att undervisa i ett yrkesämne.

3. Uppgifter om vilka som berörs av regleringen

Gymnasieskolan

Alla skolhuvudmän som bedriver gymnasial utbildning och erbjuder hantverksprogrammet, industritekniska programmet eller båda berörs av ändringarna som föreslås i denna konsekvensutredning. De huvudmän som erbjuder hantverksprogrammet berörs på så sätt att de i framtiden inte kan erbjuda utbildning till låssmed inom programmet och de huvudmän som erbjuder industritekniska programmet berörs på så sätt att de kommer att få möjligheten att erbjuda den. Enligt Skolverkets uppgifter erbjuder de tre huvudmän som idag bedriver utbildning till låssmed inom hantverksprogrammet även industritekniska programmet och det innebär att de inte behöver ansöka om ytterligare godkännande hos Skolinspektionen. En enskild huvudman som vill ansöka om godkännande för industritekniska programmet ska ha lämnat in ansökan till Skolinspektionen senast den 31 januari kalenderåret innan utbildningen ska starta. Det innebär att enskild huvudman som behöver ansöka om godkännande att bedriva industritekniska programmet berörs på så sätt att de kan erbjuda utbildningen till låssmed först från höstterminen 2022.

Kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå

Även vuxenutbildningen berörs av ändringarna. Skolverket planerar att, i samråd med det nationella programrådet för industritekniska programmet och låsbranschen, ta fram ett yrkespaket för låssmed. Detta kommer att bygga på det befintliga yrkespaketet Industri Bas samt i sin påbyggnad utgå från förslaget till ny yrkesutgång för gymnasieskolan.

Lärare

De lärare som idag undervisar blivande låssmeder i gymnasieskolan inom ämnet hantverkskunskap berörs dels *genom att* utbildningen förläggs till ett annat program, och eventuellt därmed till en annan skolenhet. De berörs också på så sätt att en ny ämnesplan införs.

Lärare kommer att behöva ansöka om behörighet i det nya ämnet lås- och passerteknik. De lärare som idag är behöriga i larm- och säkerhetsteknik kommer inte med automatik att bli behöriga i ämnet lås- och passerteknik.

Lärare som yrkar på behörighet i ett ämne i gymnasieskolan är endast behörig att undervisa i det eller de yrkesämnen för vilka lärarens yrkeskunskaper är relevanta. Relevanta yrkeskunskaper för ett yrkesämne i gymnasieskolan är de som regleras i bilaga 1 för motsvarande yrkesämnen i gymnasieskolan. Enligt Skolverkets förslag motsvarar ämnet människokroppen i gymnasieskolan det nya ämnet anatomi och fysiologi i gymnasieskolan. Vidare föreslår Skolverket att ämnet vård och omsorg i gymnasieskolan motsvarar ämnet omvårdnad i gymnasieskolan eller social omsorg i gymnasieskolan.

För lärare uppstår det en kostnad i samband med en ansökan om att få legitimation. Avgiften är 1 500 kronor för ansökan om legitimation, och 750 kronor för ansökan om komplettering av legitimation.⁹

Elever

De elever som påbörjat utbildning till låssmed före den 1 juli 2021 ska kunna slutföra sin utbildning inom hantverksprogrammet genom de föreslagna övergångsbestämmelserna.¹⁰ De elever som i framtiden vill studera till låssmed i gymnasieskolan berörs genom att utbildningen flyttats från hantverksprogrammet till industritekniska programmet och ibland även från en skolenhet till en annan, ibland även på annan ort. Elever inom vuxenutbildningen berörs när utbildningen till låssmed förändras i gymnasieskolan genom att nya kurser ersätter de tidigare kurserna för utbildning till låssmed.

4. Uppgifter om de bemyndiganden som Skolverkets beslutanderätt grundar sig på

Skolverket föreskriver med stöd av 1 kap. 4 § och 4 kap. 5 § gymnasieförordningen (2010:2039), 2 kap. 13 § förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning samt 2 kap. 26 och 29 §§ förordningen (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och forskollärare.

5. Uppgifter om vilka kostnadsmässiga och andra konsekvenser regleringen medför och en jämförelse av konsekvenserna för de övervägda regleringsalternativen

Kostnadsmässiga konsekvenser

Skolverket bedömer att förslagen innebär mindre kostnadsmässiga konsekvenser för skolhuvudmän som bedriver utbildning inom hantverksprogrammet och industritekniska programmet respektive utbildningsanordnare inom gymnasial vuxenutbildning. De kostnadsmässiga konsekvenserna kan handla om kostnader för uppdatering av informationsmaterial och vissa administrativa åtgärder. Däremot bedömer Skolverket att de föreslagna ändringarna i ämnen och kurser inte ställer några krav på ökad utrustning då skolor med industritekniska programmet redan har relevant utrustning. Kostnaderna för ovanstående bedöms därför vara ringa.

För lärare uppstår det en kostnad i samband med en ansökan om att få legitimation i det nya ämnet lås- och passerteknik. Avgiften är 1 500 kronor för ansökan om legitimation, och 750 kronor för ansökan om komplettering av legitimation.¹¹

En flytt av utbildningen till låssmed från hantverksprogrammet till industritekniska programmet kan innebära kostnader för enskilda skolhuvudmän då kompletterande godkännande för att bedriva utbildning på annat program och annan inriktning krävs. Kostnaden för detta är 25 000 kronor.¹²

⁹ 4 kap. 5 § förordningen (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och forskollärare.

¹⁰ Skolverket avser också att enligt 4 kap. 2 § gymnasieförordningen besluta om att utbildningen till låssmed inte ska få finnas inom inriktningen övriga hantverk på hantverksprogrammet. För att elever som påbörjat sin utbildning till låssmed ska kunna gå klart sin utbildning kommer Skolverkets beslut att avse utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2021.

¹¹ 4 kap. 5 § förordningen (2011:326) om behörighet och legitimation för lärare och forskollärare.

¹² 2 kap. 7 § gymnasieförordningen.

Andra konsekvenser

Skolverket har bedömt att förslaget inte får några negativa konsekvenser för mänskliga rättigheter och icke-diskriminering. I Skolverkets instruktion lyfts vissa grupper och delar av rättigheterna fram. Det gäller barns rättigheter, jämställdhetsperspektivet, funktionshinderperspektivet och nationella minoriteter.

Förslaget bedöms vara förenligt med barnkonventionens artiklar och bestämmelsen i 1 kap. 10 § skollagen om att barnets bästa ska vara utgångspunkt i all utbildning.

Skolverket bedömer att inga särskilda hänsyn behöver vidtas i föreskrifterna med anledning av funktionshinderperspektivet eller med anledning av de nationella minoriteterna.

Dagens låssmedutbildning har en relativt låg andel kvinnor¹³ och sannolikheten att könsfördelningen skulle utjämnas vid en programflytt är tämligen liten enligt Skolverkets bedömning. Ur ett jämställdhetsperspektiv kan förslaget snarare riskera att kvinnor i lägre utsträckning kommer att söka sig till yrket. Hantverksprogrammet domineras idag av kvinnor medan det industritekniska programmet domineras av män. Däremot, sett till utbildningen för låssmed, är fördelningen mellan kvinnor och män redan idag jämförbart med det industritekniska programmet. Detta skulle kunna tyda på att ett programbyte inte innebär någon egentligskillnad jämfört med dagens lösning. På flera av de skolor som idag erbjuder utbildningen finns också redan nu en nära koppling till det industritekniska programmet.

6. Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Skolverket bedömer att inga särskilda hänsyn behöver vidtas i förslagen med anledning av de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen eller andra internationella överenskommelser och bestämmelser.

7. Bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser

Skolverket föreslår att ändringarna i myndighetens föreskrifter ska träda ikraft den 1 november 2020 och börja tillämpas efter den 30 juni 2021.

Hantverksprogrammet och industritekniska programmet

För hantverksprogrammet och industritekniska programmet föreslår Skolverket övergångsbestämmelser som innebär att den nya lydelsen av programstrukturen ska tillämpas på *utbildning* som påbörjas efter den 30 juni 2021, dvs. för elever som påbörjar år 1 höstterminen 2021. Vidare föreslås att den äldre lydelsen av programstrukturen ska tillämpas på utbildning som påbörjats dessförinnan. På det här sättet får de elever som redan har påbörjat sin utbildning till låssmed på hantverksprogrammet möjlighet att läsa färdigt inom ramen för det programmet.

Ämnet lås- och passerteknik

För det nya ämnet lås- och passerteknik föreslår Skolverket övergångsbestämmelser som innebär att ämnesplanen ska tillämpas på *kurser* som påbörjas efter den 30 juni 2021. För gymnasieskolan innebär det att kurserna kan tillämpas från och med höstterminen

¹³ Av de 50 elever som läsåret 2018/19 studerade mot yrkesutgången låssmed i gymnasieskolan var 5 kvinnor.

samma år. För kommunal vuxenutbildning innebär det att ämnesplanen kan tillämpas på kurser som påbörjas från och med den 1 juli samma år.

Behörighetsföreskrifterna

Skolverket föreslår att ändringarna i föreskrifterna ska träda i kraft den 1 november 2020, samtidigt som den nya ämnesplanen träder ikraft. Samma ikraftträdande föreslås för ändringarna som rör ämnena människokroppen och vård och omsorg i gymnasiesärskolan.¹⁴ Lärare som vill yrka på behörighet enligt kriterierna för det nya ämnet lås- och passerteknik i gymnasieskolan och för ämnena människokroppen och vård och omsorg i gymnasiesärskolan och dess motsvarighet till de nya ämnena ska kunna göra det från det att föreskrifterna träder i kraft.

Den senaste ändringen av behörighetsföreskrifterna beslutades den 11 mars 2020 och trädde i kraft den 31 mars 2020.¹⁵ I övergångsbestämmelser till den ändringen gäller föreskrifterna fortfarande i sin äldre lydelse till utgången av juni 2021 i fråga om ämnena medicin och vård och omsorg i gymnasieskolan. Ämnena människokroppen och vård och omsorg i gymnasiesärskolan motsvaras enligt gällande lydelse av bilaga 2 av ämnena medicin respektive vård och omsorg i gymnasieskolan. Eftersom föreskrifterna fortfarande gäller för ämnena medicin och vård och omsorg till utgången av juni 2021 behöver nu föreslagna ändringar i bilaga 2 ha motsvarande övergångsbestämmelser. Skolverket föreslår därför övergångsbestämmelser i fråga om ämnena människokroppen och vård och omsorg i gymnasiesärskolan och dess motsvarighet till ämnena medicin och vård och omsorg i gymnasieskolan som innebär att den äldre lydelsen av bilaga 2 ska gälla till utgången av juni 2021.

Informationsinsatser

Ett tidigt ikraftträdande av ändringarna av programstrukturerna och det nya ämnet förordas för att ge skolorna och branschen tid att förbereda sig inför tillämpningen, bland annat för att ge utrymme för informationsinsatser. Ett tidigt ikraftträdande förordas också för behörighetsföreskrifterna för att ge lärare tid att ansöka om behörighet för att undervisa i ämnet. Skolverket har informerat dagens skolhuvudmän om planerna på en flytt av utbildningen till industritekniska programmet. Informationen gjordes via e-post i december 2019.

Ytterligare informationsinsatser från Skolverket kommer att behövas för att underlätta programbytet för elever, föräldrar, skolpersonal och skolhuvudmän. Riktad information till branschen och skolor kommer också att göras av SLR.

Information om programbytet och flytten av yrkesutgång kommer även att ges på Skolverkets hemsida.

B Kommuner och regioner

Regleringen bedöms inte få effekter för kommuner eller regioner, utöver det som framkommer under avsnitt A.

¹⁴ Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2020:20) om ämnesplan för ämnet anatomi och fysiologi i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå, Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2020:24) om ämnesplan för ämnet omvårdnad i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2020:26) om ämnesplan för ämnet social omsorg i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.

¹⁵ Föreskrifter (SKOLFS 2020:50) om ändring i Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2012:4) om vilka yrkeskunskaper som krävs för att undervisa i ett yrkesämne.

C Företag

I begreppet företag ingår även enskilda skolhuvudmän.

Regleringen bedöms inte få effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt, utöver vad som beskrivs under avsnitt A ovan.

D Samråd

Skolverket har under arbetet samrått med de nationella programråden för hantverksprogrammet, el- och energiprogrammet och industritekniska programmet. Vidare har samråd förts med Sveriges Låssmeders Riksorganisation (SLR), Skolinspektionen och Universitets- och högskolrådet (UHR).

E Kontaktperson

För frågor om konsekvensutredningen eller föreskrifterna kontakta

Eva Ekstedt Salzmänn, eva.ekstedt.salzmänn@skolverket.se eller

Gunilla Rooke, gunilla.rooke@skolverket.se